

Samenvatting verslagen Wilde natuur en routes op 6 en 8 november 2018

Rob Janmaat geeft als introductie op ieder gesprek een presentatie van het proces tot nu toe (bijeenkomsten op 5 april en 23 mei) en een samengevoegde schets van de vlek wilde natuur waar geen tot weinig voorzieningen gewenst zijn om het beeld van wilde natuur te bereiken en ruimte te geven aan natuurlijke processen.

In het Beheer- en Inrichtingsplan is een beeld geschetst van meer wilde natuur in het Drents-Friese Wold. Wat dat betekent voor recreatie(voorzieningen) is niet uitgewerkt. Met het traject Wilde natuur willen we komen tot een plan van aanpak voor enerzijds meer ruimte voor “wilde natuur” en natuurlijke processen en anderzijds een goed, kwalitatief hoogwaardig netwerk van routes voor verschillende gebruikers. In de gesprekken is steeds aangegeven dat er evenwicht moet zijn voor natuur en recreatie. Aanpassingen moeten in de vorm van een package deal. *(In 2008-2018 is binnen de deal Ontwikkelagenda Appelscha een vergelijkbaar idee uitgevoerd. Enerzijds meer ruimte voor recreatie op de Bosberg als uitloop van de Boerestreek en anderzijds versterking van natuur in Oude Willem.)*

De uitvoering van het inrichtingsplan Oude Willem is in volle gang. Onderdeel daarvan (en dus al besloten) is dat de verbinding van oost naar west door de Oude Willem voor fietsers en ruiters verschuift richting noordelijke Bosweg. En ook de aansluitingen van de fietspaden richting Smilde en Diever worden daarop aangepast (en kwalitatief verbeterd). En de Oude Willemsweg wordt verkeersluw gemaakt. Voor alle overige paden en routes zijn nog geen besluiten genomen. Er liggen wel al wensen, zowel vanuit natuurbelang, als vanuit recreatiebelang.

Ruiteroverleg op 6 november 2018

In het ruiteroverleg geeft Johan Elsenaar een aftrap met het voorlezen van een deel van een brief/verslag op basis van een bijeenkomst van ruiters aan de noordwestkant van het Drents-Friese Wold. Belangrijke gesprekspunten waren, wat komt op ons af en wat zien en voelen die daarbij. Evenwicht tussen natuur en de routes willen ook de ruiters. Er is begrip voor dat TBO dat in banen moet leiden. Ook vanuit gastheerschap Nationaal Park ziet hij hoe kwetsbaar natuur is – daar willen we zuinig op zijn.

Voorstel voor definitie:

Ruiterroutes zijn de paden waar over met bordjes of digitaal met toestemming van de eigenaar een route is uitgezet. Deze paden worden onderhouden en opgehouden.

Ruiterpaden zijn paden die wel door ruiters gebruikt (mogen) worden, maar waarover geen routes zijn uitgezet. Er is daarop geen of weinig onderhoud. Mogelijk zijn ze in delen van het jaar ook niet bruikbaar of groeien (langzaam) dicht. En mensen die onbekend zijn in het gebied zullen deze paden niet gebruiken.

Positieve punten van de huidige situatie:

- Drents-Friese Wold krijgt een hoog rapportcijfer van gebruikers en de laatste jaren groeit het aantal ruiters.

- Spartelvijver bestaat nu 5 jaar en dat is een groot succes.
- Hippische recreatie is ca 3% van het totaal van recreatieve gebruikers (landelijke cijfers). Dat geeft relatief weinig natuurdruk.
- Er is een fijnmazig netwerk van ruiterroutes en -paden in het Drents-Friese Wold

Kritische punten bij de huidige situatie:

- De kaarten kloppen niet altijd met de routes. Sommige routes zijn aangepast of omgelegd en het is niet altijd helder hoe je moet rijden.
- Er is slecht aangegeven waar precies hekken staan (waarbij meestal moet worden afgestapt). Suggestie: Easy GIS wordt ook gebruikt voor de Hondsrug trail, dat is een digitaal systeem waar je thuis al kunt zien welke hekjes waar staan. Recreatieschap heeft ervaring hiermee.
- Ruiters/menners ervaren een gevoel van gevaar bij confrontatie met runderen. Afspraak voor excursie met gastheren Nationaal Park Drents-Friese Wold is gemaakt.
- Evenementen zijn lastiger te organiseren, vergunningen komen (te) laat. Ruiters hebben het gevoel dat niet goed wordt omgegaan met klachten en opmerkingen. Reactie Nationaal Park: er zijn onduidelijkheden over organisatie evenementen. Dat speelt in de hele regio, daarom start in 2019 voor het Dwingelderveld een pilot om organisatie, vergunning en toestemming beter te stroomlijnen. Als de pilot daar succesvol is, wordt dat ook in andere natuurgebieden toegepast. Dit staat echter los van de discussie die we nu voeren waar de routes en paden moeten liggen.

Communicatie kan beter

Ruiters willen in dit proces graag meedenken over veranderingen. Daar is wel tijd en informatie voor nodig om dat uit te werken en daarop te reageren. Omdat er nog meer gebruikers zijn en niet op alle paden gezamenlijk gebruik met andere gebruikers (wandelaars, ATB) goed samengaat, is er behoefte om samen te kijken naar een aangepast routeplan.

Ruiters bieden aan om onderzoek te doen naar huidig gebruik van paden en routes.

Bedrijven in de wilde natuurkern vragen om blijvende ontsluiting van hun bedrijf met toegankelijke paden.

Wensen voor de toekomst

In het gesprek dat volgt komen een aantal punten/suggesties naar voren. Doel is om wensen te inventariseren. Deze zullen naast andere wensen van gebruikers en beheerders gelegd worden om samen tot een totaalplan voor de toekomst te komen. Onderstaande wensen zullen niet allemaal terug kunnen komen in het uiteindelijke plan.

1. Kun je twee soorten gebruikers onderscheiden? Mensen die hier onbekend zijn (toeristen) en mensen die het gebied kennen (inwoners – vaste gasten).
2. Wens om in de kern nog wel paden te houden, maar geen routes. Discussiepunt is nog onderhoud; willen we dat in de wilde natuurkern wel of niet. En als je niet onderhoudt (uitgangspunt in de wilde natuur is geen onderhoud, tenzij...), hoe snel worden de paden dan alsnog onbruikbaar?

3. In de rand- en overgangszone zijn routes nodig voor afzonderlijke doelgroepen van goede kwaliteit - gescheiden paden. Als er in de wilde natuurkern wel paden blijven, kunnen die dan wel gemeenschappelijk gebruikt worden, omdat deze paden veel minder intensief gebruikt worden? Wat betekent dat gemeenschappelijk gebruik voor de beleving van de verschillende doelgroepen?
4. Punt van aandacht is hoe hou je de vinger aan de pols voor de recreatiedruk in het gebied, en welke maatregelen zijn denkbaar als het te druk wordt.
5. De Dessert-trail is populair. Zijn er mogelijkheden om (in bepaalde jaargetijden/dagen) vrij te ruiteren in de Kale Duinen?
6. Maak duidelijk welke gebieden nog meer niet ontsloten worden voor recreatie zoals het Doldersummerveld. Dat schept helderheid.
7. Ruiterroutes over verharde wegen zijn geen alternatief.
8. Kan de Spartelvijver door ruiters ook van de andere kant benaderd worden?
9. Menners zijn minder wendbaar. Goed om in het vervolg voor menners een route buiten het begrazingsgebied te maken.
10. De wens voor vernieuwing van routes speelt al een tijdje. Dat kan opnieuw opgepakt worden na deze discussie. Wens is te werken met een knooppuntensysteem.

Verslag mountainbike overleg 8 november 2018

Alleen de MTB groep van route Appelscha is aanwezig (Kramer geeft aan ook namens de andere groepen in Smilde en Diever te spreken).

MTB routes staan nu op kaart. Verbindingsroute tussen Smilde en Appelscha gaat meer naar noordoost (besluit inrichtingsplan Oude Willem) en komt daarmee vanzelf al buiten het kerngebied. De MTB route Appelscha valt al grotendeels buiten het kerngebied. De route Smilde-Diever valt voor een groot deel in het kerngebied

Doelgroep MTB is divers. Behoeft aan kortere routes is groeiende, maar dan wel verbinden, zodat er wel lengte blijft. En als je zelf niet voor verbinding zorgt, gaan de MTB'ers wildfietsen om van de ene route naar de andere te komen.

MTB "struinen" is geen wens. Liever korte, uitdagende routes dan lange struinpaden. Vanuit recreatief gebruik MTB zijn er wel wensen voor natuurbeleving. Variatie in uitdaging met verschillend niveau, zoals bij skipistes. Rond Appelscha zijn al verschillende (kortere) routes, ook geschikt voor rustige rondjes met kinderen. De ruimte langs de randen meer gaan benutten (daar liggen ook de mooiste stukken voor technische opties) voor meerdere rondjes van verschillende niveaus. En als je die rondjes verbindt, met bijvoorbeeld knooppuntensysteem, kun je ook langere routes maken. Doelgroep MTB is flink gegroeid laatste jaren (1.000 MTB'ers op 1 dag is normaal).

De MTB groep Appelscha heeft al verkenningen gedaan, vooruitlopend op de wens tot stille kern. Die kunnen we delen. Dat kan een vervolg krijgen als er meer duidelijkheid is over zones voor wilde natuur. MTB groep wil daar graag over meedenken.

Gemeente Ooststellingwerf heeft budget voor verbindingsroutes en die wensen liggen al in de buitenrand van het Nationaal Park.

SBB: Het accent ligt in het Drents-Friese Wold op Natuur (wilde natuur). Goede stap dat er naar de randen gekeken wordt. Vraag of in de randzones de verschillende gebruikersroutes voldoende uit elkaar te houden zijn. Jan Hendrik Kramer noemt dat een goed voorbeeld van scheiden naast het Bezoekerscentrum ligt. Daar zijn veel paden vlak bij elkaar, zonder dat gebruikers elkaar voor de voeten lopen. In de praktijk zijn er niet zoveel confrontaties - dat willen we graag zo houden.

Voor verbindingen kun je ook gebruik maken van bestaande paden, je hoeft daar niet per se een aparte MBT trail neer te leggen.

Er ligt een vraag of het mogelijk is om bij MTB evenementen wel gebruik te maken van voor andere groepen aangelegde paden. Wandelevenementen mogen wel over MTB paden. Dit is een bespreekpunt voor het vervolg, maar de ervaring tot nu toe is dat er in de media juist incidenten sterk naar voren komen, dus het hoeft maar een keer mis te gaan. Communicatie is essentieel.

Verslag Routeoverleg Wilde natuur 8 november

Terreinbeheerders hebben een opgave voor meer natuurlijkheid in het hart van het Nationaal Park. Voor het Nationaal Park Drents-Friese Wold is gekozen om meer ruimte te maken voor de natuur. We willen nu samen kijken naar mogelijkheden om routes te verplaatsen, alternatieven te zoeken meer in de randzones. In de gesprekken deze week is gebleken dat binnen MTB'ers en ruiters een diversiteit aan belangen is. En dat geldt ook voor fietsers en wandelaars. Dat maakt het zoeken naar "de beste oplossing" heel complex. Terreinbeheerder is vaak een soort scheidsrechter, klachten over gedrag van andere gebruikers komt bij de TBO. SBB/NM/HDL vertegenwoordigen ook het natuurbelang omdat reeën en boommarters niet kunnen praten en volgen daarvoor de doelen uit het Beheer- en Inrichtingsplan.

Zowel in MTB als in ruiteroverleg werd duidelijk: als het niet meer mooi/natuurlijk is, komen de mensen niet meer. Het is dus een gezamenlijk belang – dat we het gebied mooi houden met de bijbehorende uitstraling. Wel wordt opgemerkt dat de beleving van "wilde natuur" als pluspunt volgens sommigen slechts een nichemarkt is. Ga je niet te veel ruimte geven aan die vorm van natuur(beleving) en wordt het daardoor te druk in de randzones? Terreinorganisaties benadrukken dat het bij wilde natuur niet alleen om een andere beleving gaat, maar dat het hoofddoel is dat planten en dieren ongestoord kunnen leven. Daarmee vertonen dieren meer natuurlijk gedrag en dat leidt tot meer biodiversiteit en vaak ook tot meer zichtbaarheid. Dat is afgesproken en door bestuurders onderschreven in het Beheer- en Inrichtingsplan 2013.

Gemeente: vanuit de doelen van het regionaal landschap is het ook de bedoeling om het omliggende gebied te versterken en te kijken in hoeverre ook het omliggende landschap betrokken kan worden in de routestructuren. En dan bedoelen we ook vrij liggende routes in het landschap.

Positieve punten in de huidige situatie

- Grote hoeveelheid wandelpaden en voldoende lengte maakt het gebied geschikt voor lange-afstand-wandelingen en marathons.
- Mensen komen voor natuur, dus die moet behouden blijven.

Kritische kanttekeningen bij de huidige situatie

- Rond Doldersum is een groot gebied als kwetsbaar gebied ingericht (heringericht beekdal Vledder Aa) en daarmee ontoegankelijk geworden in de randzone. Kan daar meer ruimte voor recreatie (voorheen was het een weiland) komen, vooral een rondje wandelen met de hond is nu lastig omdat in het Doldersummerveld honden niet welkom zijn.
- Op en rond het Wapserveld lopen de Spaanse koeien. Als je hier mag struinen, wat betekent dit voor de veiligheid?
- Canadameer is altijd recreatieplas geweest en daar zijn (te) weinig voorzieningen. SBB Canadameer is in gebruik voor recreatie, maar alleen basale voorzieningen. SBB wil hier “zwemmen in de natuur” als uitstraling
- Fietspaden buiten de kern; onderhoud paden Kale Duinen kan beter, er zijn verschillende ongelukken geweest deze zomer. SBB: fietspaden, vooral halfverharding zijn zorgenkind. Liever kwaliteit goed dan lengte.

Wensen voor de toekomst

In het gesprek dat volgt komen een aantal punten/suggesties naar voren. Doel is om wensen te inventariseren. Deze zullen naast andere wensen van gebruikers en beheerders gelegd worden om samen tot een totaalplan voor de toekomst te komen. Onderstaande wensen zullen niet allemaal terug kunnen komen in het uiteindelijke plan.

1. Recreatieschap legt wandelnetwerken aan, wat mooi zou zijn als je herinrichting gebied benut voor aanleggen van het wandelnetwerk.
2. In de kernzone wilde natuur geen of zeer weinig onderhoud. Onderhouden van paden staat daarmee op gespannen voet.
3. 23 mei zijn Doldersummer- en Wapserveld ook als rustgebied aangegeven, omdat dat nu ook al ontoegankelijk is. De combinatie van wilde natuurzone en rustgebieden in de heide, maakt dat er wel veel niet toegankelijk is voor recreatie.
4. Natuur, we moeten harmonie vinden tussen natuur en gebruik ervan. Door mens gemaakte paden gaan dichtgroeien. Maar wild maakt ook wissels, waardoor paden open blijven die je ook met paarden kunt gebruiken.
5. Brandveiligheid. Hoe kan de brandweer z'n werk doen als de paden dicht gaan? Reactie: Er wordt overleg gevoerd met de brandweer over waar de risico's zitten en wat we moeten doen om in ieder geval huizen en recreatieterreinen te kunnen beschermen.
6. Bij bedrijven langs de rand van de wilde natuur kern moet wel een route blijven. Van belang voor wandelaars is dat verschillende aspecten van natuur te zien zijn, afwisseling. En meeste

mensen lopen een uur, dus routes van 3-5 km (eigenaar Boscamping heeft ter plekke een afspraak met SBB gemaakt om mogelijkheden te verkennen).

7. Een huifkar heeft brede paden nodig, die ook onderhouden blijven
8. Als wandelroutes eruit gaan, blijft de mogelijkheid om te wandelen over de paden altijd open. Blijf vooral lopen zoals je dat altijd deed als je de weg kent.
9. Vanuit de gemeente is er zorg hoe en waar we de grote massa toeristen die routes willen kwijt worden. Wordt het in de rand dan niet zo druk, dat de stilte en ruimte minder beleefd wordt?
10. Aandacht voor de recreanten uit de eigen gemeente wordt gemist. Omwonenden zullen wel degelijk de oude routes missen.

Conclusies, samenvatting en vervolg

Hoe groot de wilde natuurkern wordt is nog niet vastgelegd. Op kaart is een eerste aanzet gegeven om te dienen als praatdocument. Samen met gebruikers willen we mogelijkheden verkennen voor aanpassing van structuren. De komende maanden zal de werkgroep proberen zoveel mogelijk wensen een plek te geven en concreter te maken wat waar zou kunnen. Vervolgens komen we terug in sessies met gebruikers, waarschijnlijk in een aantal plaatsen rond het Nationaal Park om verder te praten over de invulling.

Daarnaast zijn door verschillende gebruikers/deelnemers acties toegezegd:

- Ruiters hebben een verder onderzoek van gebruik paden aangekondigd.
- Verkenning van alternatieve wijze van rutteroutes aanduiden met EasyGIS en/of knooppunten.
- MTB groep Appelscha werkt een aanpassing in kortere routes met verbindingen uit.
- Mogelijkheden voor wandelknooppunten als vervanging van wandelroutes wordt door Recreatieschap opgepakt.
- TBO organiseren op verzoek van gebruikers in de tweede helft van januari een excursie voor gastheren en anderen naar de Sayaquesa's. De verzorger en eigenaar van de kudde geven uitleg en beantwoorden vragen. Deze is inmiddels gepland in de middag van 22 januari.

Het doel van dit proces is een eindbeeld op kaart te schetsen voor over 10-20 jaar. Welke zone is dan rustige "wilde natuur", welke voorzieningen/toegankelijkheid is daar nog mogelijk. En hoe ziet de recreatieve inrichting en beleving daaromheen eruit. Doel is dat het hele Nationaal Park meer ruimte is voor natuurlijk/wild bos. Naast het eindbeeld komt er een gefaseerde uitwerking in een plan van aanpak om naar het eindbeeld toe te werken. Daarbij wordt nadrukkelijk ook bij de afzonderlijke stappen steeds balans tussen natuur en recreatie gezocht; dus zoveel mogelijk gelijktijdig iets erbij voor recreatie en iets erbij voor natuur.

Vervolgstep in de tijd

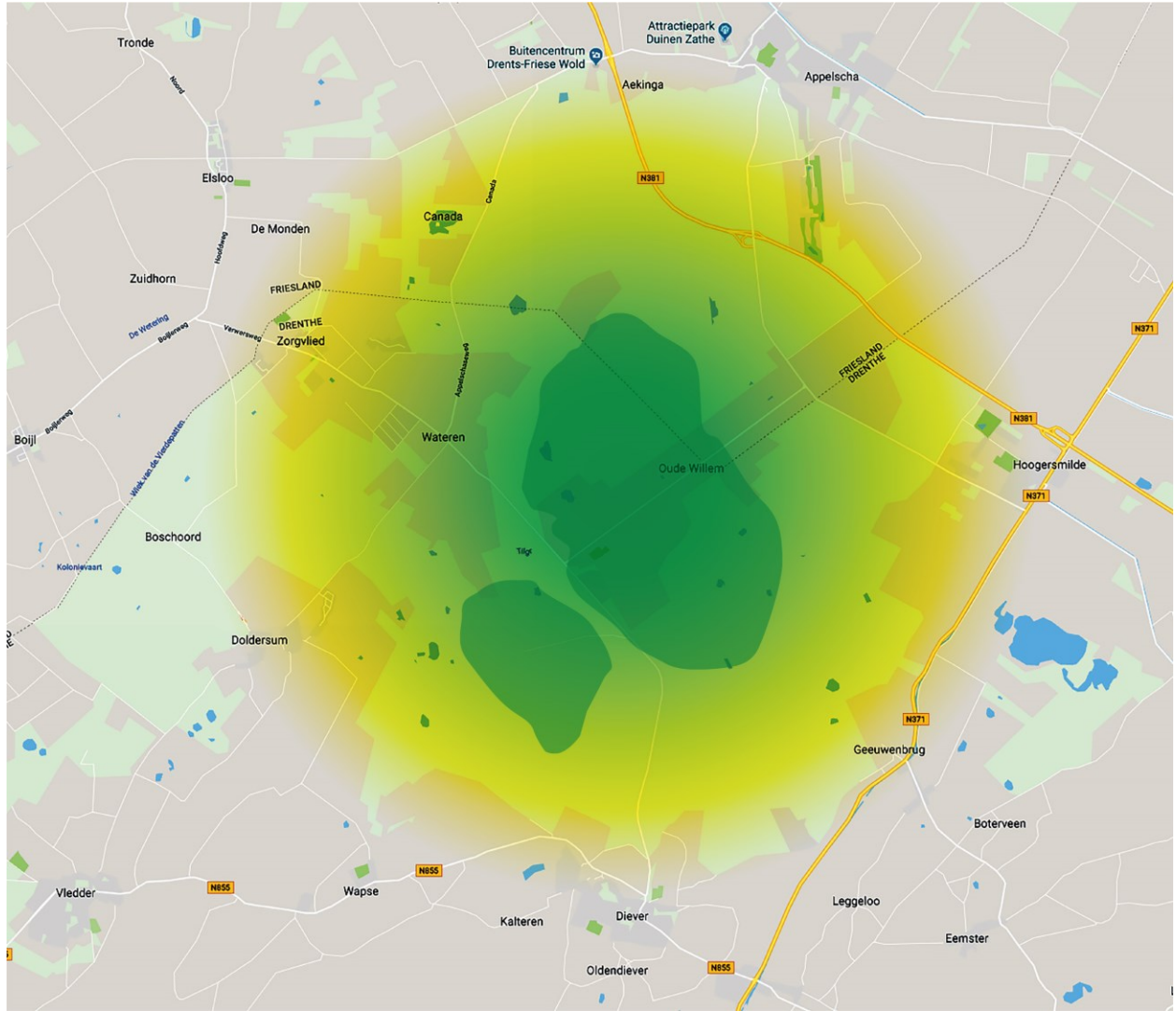
Bij dit verslag is een ruwe kaart gevoegd van de wilde natuurkern. Dat is nog steeds een praatkaart. Wanneer er goede argumenten zijn om de kern iets in te drukken of uit te breiden, worden die in het eindbeeld meegenomen. De kaart dient als basis voor de werkgroep en de gebruikers om zoveel mogelijk wensen en doelen te combineren.

Verschillende **gebruikers** leveren uiterlijk **eind januari 2019** een eerste schets van de wensen en plannen op kaart, waarbij het uitgangspunt is dat in deze fase niet MEER lengte aan paden wordt gepland in het totale Drents-Friese Wold, en een ander uitgangspunt is liever KWALITEIT dan KWANTITEIT.

Op **26 februari 2019** plannen we een inloop bijeenkomst in Zorgvlied, waarin de **eerste conceptkaart en plan van aanpak** gepresenteerd worden en besproken kunnen worden. Programma volgt.

Op basis daarvan wordt de kaart verbeterd. Een eindbeeld met een plan van aanpak voor realisering wordt voorgelegd aan iedereen die mee wil denken in een **eindsessie in april 2019**. Waarna een definitief plan van aanpak door de **Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek in juni 2019** besproken kan worden. Mogelijk zullen we dat plan van aanpak als ambitiedocument laten ondertekenen door alle partijen die een rol hebben in de uitvoering.

Concept-praatkaart op basis van gesprekken 23 mei 2018

Bijlage aanwezigen

6 november ruiteroverleg

Tjitske Beerendonk (Reeënwissel), Johan Elsenaar (Vrije Vogel, Elsloo en Hynsterwille ruiters), fam Krans (Villa Nova Zorgvlied), dhr Van der Walle (ruiters Hoogersmilde), Inge Jager, Liesbeth Koel (boswachter SBB), Thijs Bouwmeester (beheerder Saraguela koeien), Elsa Bodeus, Alie Teunissen (camping Oude Willem), Estelle Teunissen (stal Estelle Oude Willem), Janine Vd Zijden (paard&harmonie), fam Vroomen (Elserveld), Annemarie Griffioen (Ludanchelo hoeve), Jan Pieter Slootweg (raadslid Westerveld), Jan Zwiens (Alberthoeve)

Projectgroep: Jantsje Bijmholt (SBB), Corné Joziase (SBB), Marieke vd Paauw (NM), Catrien Scholten (Nationaal Park), Herman Slot (SBB), Alien Poelman (gemeente Westerveld), Rob Janmaat (proces)

8 november mountainbike overleg

Aanwezig: Roald Dijksterhuis, Menno Sleg, Jan Hendrik Kramer, Helwert Aussoren (MTB Ooststellingwerf), Rianne Kat (stagiaire Lynx) Lysander van Oossanen(SBB), Joris Driehuis (Recreatieschap)

Projectgroep: Rob Janmaat (Lynx), Nico Driessen (IVN), Herman Slot (SBB), Alien Poelman (gemeente Westerveld), Pina Dekker (gemeente Ooststellingwerf), Catrien Scholten (Nationaal Park)

8 november route overleg

Aanwezig: Helwert Oussoren (MTB Appelscha), Lysander van Oossanen, Rianne Kat (Lynx), Alie Teunissen (camping Goede Weide Oude Willem), Estelle Teunissen (stal Estelle), Renate Krans (Villa Nova, fietsen, wandelen en paardrijden Zorgvlied), fam Beerendonk (MTB Hoogersmilde en paardrijden), Johan Elsenaar (Vrije Vogel, Elsloo wandelen, fietsen en paardrijden), Joris Driehuis (Recreatieschap), Roelof Groenink, J. de Graaf (Sport promotie Diever) Clara Boschma (PB Doldersum), Menno Sleg (MTB Appelscha), Janny... . Engelbert Siderus ??(Boscamping) Jan Mos (PBAppelscha)

Projectgroep: Alien Poelman(gemeente Westerveld), Pina Dekker (gemeente Ooststellingwerf), Herman Slot (SBB), Nico Driessen (IVN), Catrien Scholten (Nationaal Park), Rob Janmaat (bureau Lynx), Lian Flikkema (NM (vervangt Marieke)